

НАПРЯМ 10. СТАТИСТИКА

Шестерняк Марія Михайлівна

кандидат економічних наук,

викладач кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу,

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ

Одним з фундаментальних інформаційних ресурсів суспільства є статистичні відомості. Лише представлені у формі кількісних статистичних показників масові явища соціально-економічного життя стають точно визначеними, тобто, статистично вираженими. Це дає змогу дізнатися реальну інформацію про їхній якісний зміст в конкретних умовах місця і часу. В сучасний період ефективність управління державою залежить від якості та кількості інформації, що характеризує стан і розвиток економіки країни і пов'язаних з нею соціальних процесів. Саме статистичні дані дають чітку і об'єктивну картину стану економіки і соціальної сфери, задовольняють потреби системи управління та інших соціально-економічних суб'єктів в якісній, повній, різноманітній і своєчасній інформації, та зрештою, визначають місце та роль держави в міжнародних економічних відносинах.

Постійні економічні реформи в Україні, що гостро зачіпають інтереси всіх людей, привертають увагу саме до статистики, оскільки одним з основних її завдань є оптимізація звітності, зведення об'єму інформації до сучасних потреб системи управління. Статистика є основою для прийняття важливих рішень на різних рівнях економічної системи країни. Нині забезпечення надійності та достовірності статистичної інформації можливе через підвищення наукового рівня статистичної методології, наближення її до методології і стандартів світової статистичної практики, вдосконалення системи показників, прийомів і методів збирання, обробки, зберігання і аналізу статистичних відомостей.

Статистична інформація щодо економічного та соціального становища України на національному та регіональному рівнях необхідна для формування громадянського суспільства, забезпечення можливості участі широких верств населення у обговоренні актуальних питань сьогодення та завдань щодо майбутнього розвитку країни, подальшої демократизації державного управління та прийняття виважених раціональних рішень у

соціальної сфері та бізнес-секторі економіки, що є необхідною передумовою міжнародної інтеграції [1, с. 96].

Звернемо увагу, що необхідною умовою міжнародної інтеграції стають запропоновані ринкові реформи визначені Стратегією економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки [2]. Відповідно, для сталого розвитку системи державної статистики України створюють спеціальну Стратегію розвитку державної статистики на період до 2008 року [3]. Метою цієї стратегії є абсолютне задоволення інформаційних проблем суспільства та відповідність національної статистичної системи міжнародним стандартам. До основних цілей стратегії належать: удосконалення взаємодії органів державної статистики з користувачами статистичної інформації шляхом підвищення рівня доступності та зрозумілості статистичних даних і методології їх складання; встановлення партнерських взаємовідносин органів державної статистики з респондентами, підвищення їх довіри, заохочення до участі у державних статистичних спостереженнях, а також чималого залучення адміністративних та інших даних у ході проведення державних статистичних спостережень; координація дій органів, уповноважених на здійснення державної статистичної діяльності, удосконалення взаємодії їх інформаційних систем та методів зіставлення і узгодження статистичних даних, отриманих з різних джерел, а також забезпечення універсального використання класифікацій, реєстрів та баз даних в рамках державної статистики; адаптація нормативно-правової бази у галузі статистики до вимог ЄС та розвиток статистичної інфраструктури; модернізація інформаційних і комунікаційних технологій збирання, оброблення, збереження та поширення статистичних даних, розвиток програмно-технічної інфраструктури інформаційної системи органів державної статистики; удосконалення організаційної структури і системи управління органів державної статистики [4].

Стратегія розвитку державної статистики України обумовлює необхідність продовження реформ у статистичній системі, підвищення якості оцінки розвитку економіки та соціальної сфери, повне задоволення інформаційних потреб суспільства, реалізації євроінтеграційного розвитку. Реформування системи державної статистики відповідно до нормативних документів ЄС та міжнародних стандартів є надзвичайно важливим і актуальним завданням. Так, створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС сприяє поступовій інтеграції економіки України до внутрішнього ринку ЄС і виходу її на провідні позиції світу.

Як відомо, офіційне відкриття переговорного процесу щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС відбулось 18 лютого 2008 р. у м. Київ під головуванням Президента України та Комісара Європейської Комісії з питань торгівлі. А через кілька років – 19 липня 2012 р.

у м. Брюссель відбулось парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині положень щодо створення зони вільної торгівлі [5]. Таким чином, завершився переговорний процес, який тривав більше чотирьох років. Згодом 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС [6].

Варто зазначити, що відмінною рисою зони вільної торгівлі Україна-ЄС є комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це дозволило значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС та забезпечило розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського ринку. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі сприяє поступовій інтеграції економіки України до внутрішнього ринку ЄС.

Разом з тим, реформи в Україні не припиняються. Так, Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 схвалена Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», яка передбачає реалізацію 62 реформ та програм розвитку держави [7]. Серед них є програма «Реформа статистики».

У листопаді 2015 року Кабінет Міністрів України схвалив та запропонував Верховній Раді законопроект, що реформує Державну службу статистики України. Затверджений проект передбачає скорочення штату Державної служби статистики на 20 % та поетапне зменшення кількості обов'язкових статистичних звітів, які подають українські підприємства [8].

Потрібно врахувати, що Державна служба статистики України є уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі статистики. Серед завдань відомства – затвердження статистичної методології та звітно-статистичної інформації, формування інформаційної бази для прогнозування та аналізу тенденцій соціально-економічного розвитку, складання національних рахунків і т.д. [8].

Запропоновані реформи та нововведення отримали як схвалення, так і критичну оцінку ініціатив та викликали жваві дискусії в наукових та експертних колах. Дослідження показують, що комплексне реформування національної системи органів державної статистики та її адаптація до статистичних стандартів ЄС є головним завданням розвитку статистики в Україні.

Сьогодні, актуальною є Програма розвитку державної статистики до 2022 року розроблена відповідно до вимог статті 15 Закону України «Про державну статистику». Ця програма визначає стратегічні напрями та перспективні завдання, спрямовані на забезпечення постійного

підвищення якості статистичної інформації, містить очікувані результати їх реалізації і є шостою довгостроковою програмою з часу набуття Україною незалежності [5].

Щоб забезпечити довіру до офіційної статистики України потрібно на належному рівні надавати широкому колу користувачів актуальну, достовірну, об'єктивну, якісну та оперативну інформацію про стан економіки та соціальної сфери. Також необхідно мати розвинену інформаційно-обчислювальну систему, використовувати не тільки відомі в світі та добре відпрацьовані комп'ютерні системи («SAS», «SPSS», «Statistica», «Statgraphics (STSC)», тощо) і web-інструменти, а й новітні технічні та програмні засоби, сучасні інформаційні і комунікаційні технології та методи обробки, що, у свою чергу, дозволить підвищити ефективність і покращити якість автоматизованої обробки статистичної інформації.

Державна служба статистики України запроваджує роботу нового сервісу для електронного звітування – безкоштовне програмне забезпечення «Кабінет респондента», доступ до якого відкрито з 01 лютого 2019 року. Це дає змогу респондентам в онлайн-режимі звітувати за формами державної статистичної звітності. Користувачам для реєстрації та роботи в цьому сервісі_необхідно мати електронний підпис із двома сертифікатами: для підписання та шифрування [5].

Саме реформування є найбільш актуальним «трендом» державної політики України в усіх соціально-економічних сферах. При цьому статистичні дослідження тих або інших соціально-економічних процесів та явищ мають проводитись за єдиною узгодженою світовою методологією. Тому основним завданням розвитку національної статистики є приведення її методології та практики організації статистичного спостереження у відповідність з міжнародними стандартами.

Таким чином, в сучасних умовах розвиток національної статистики характеризується докорінною її перебудовою. Україна поступово впроваджує європейські стандарти життя, прагне максимально вдосконалити обробки інформації і впроваджує різні методи і заходи, створює автоматизовані банки даних, розподільчі банки даних, які сприяють створенню Єдиної статистичної інформації системи (ЄСІС), що дає можливість запроваджувати у практику сучасні статистичні методи аналізу, імітаційні та прогнозні методи, щоб досягнути поставленої мети та вийти на провідні позиції світу.

Список використаної літератури:

1. Гай О.М. Окремі аспекти розвитку національної статистики на сучасному етапі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2459/1/16.pdf> – 2008.
2. Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493%D0%B0/2004>.
3. Про затвердження Стратегії розвитку державної статистики на період до 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2004-%D0%BF>.
4. Поліщук І.Р. Основні етапи розвитку статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/26-2.pdf> – 2017.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до публічної інформ.: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до угоди: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.
7. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] // Режим доступу до документу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
8. Уряд затвердив проєкт реформування Держстату [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/248624095>.